

KUVAT: HELSINGIN KAUPUNGINTEATTERI / HENRIK SCHÜTT

Viihdyttävää, komisario Palmu

Komisario Palmun erehdys

Helsingin Kaupunginteatterin Arena-näyttämö. Kantaesitys 24.8.2016. Perustuu Mika Waltarin romaaniin. Alkuperäinen sovitus ja ohjaus: Joel Elstelä. Dramaturgia: Raila Leppäkoski. Lavastus: Katariina Kirjavainen. Puvut: Sari Salmela. Valosuunnittelu: Kari Leppälä. Äänisuunnittelu: Mauri Siirala. Rooleissa: Mikko Kivinen (komisario Palmu), Risto Kaskilahti (Kokki), Iikka Forss (Virta), Tom Wentzel (Hagert), Eero Saarinen (”Batler” Veijonen), Jari Pehkonen (Bruno Rygseck), Leena Uotila (Amalia Rygseck), Aino Seppo (Alli Rygseck), Vappu Nalbantoglu (Airi Rykämö), Antti Peltola (Aimo Rykämö), Pekka Huotari (Erik Vaara), Vuokko Hovatta (Irma Vanne), Kalle Pylvänäinen (kirjailija Laihonen).

Siitä lähtien kun dekkarien ystävät saivat kuulla, että rakastetusta *Komisario Palmun erehdyksestä* on tulossa näytelmäsovitus, on ilmassa ollut suurta odotusta ja varmaan jännitystäkin: millainen sovitus on tulossa, ja miltä tuntuu, kun päähenkilöt ovat iskostuneet tietyiksi näyttelijöiksi kansakunnan muistissa, ainakin sen varttuneemman kansanosan.

Mika Waltarin teksti tarjoaa jo lähikohteisesti mehevää dialogia ja persoonallisia hahmoja, joista rakentaa toimiva sovitus myös näyttämölle. Toimeen tarttunut kirjailijan tyttärenpoika, kirjailija ja ohjaaja Joel Elstelä onnistuu siinä mukavasti.

Katsoja viihtyy, vaikka osaisi kirjan ja elokuvan kohtaukset ja dialogit ulkoa. Tekstiin on lisätty täkyjä Palmunsa tunteville, mutta niitä ei sovi paljastaa tässä. Vertailua elokuvaan on välillä vaikea välttää, etenkin kun miettii kohtauksia, joita Arena-näyttämön esityksestä on jätetty pois. Tapahtumat Bruno Rygseckin juhlista murhaa edeltä-

Ⓞ Etsivä Kokki (Risto Kaskilahti, kesk.) viihdyttää tovereitaan Virtaa (Iikka Forss) ja Palmua (Mikko Kivinen) Kämpin kabinetissa Silmät tummat kuin yö-lauluesityksellään.

vänä iltana kerrotaan nyt repliikeissä Palmun kuulustellessa, kun elokuvassa niitä visualisoitiin takaumina. Toki nytkin käytetään takaumia muutaman kerran varsin näpsäkästi toteutettuina.

Batler varastaa näyttämön

Mikko Kivisen oivallisesti tulkitsema Palmu on arvonsa tunteva vanhempi poliisimies, jolla riittää auktoriteettia ilman räyhäämistä. Myös Risto Kaskilahti etsivä Kokkina ja Iikka Forss Virtana selviävät omilla ansioillaan rooleistaan.

On silti harmi, että ohjaus jättää Kokin ja Virran vähän liikaa paikalleen seisomaan. Kämpin laulukohaus on mukana, samoin Kokin XYZ-teoria, mutta Kaskilahden ilmeikkyyttä olisi voinut hyödyntää enemmänkin. Pois jätetyistä kohtauksista jäin

☉ Eero Saarinen loistaa näyttämöllä Batlerina muun muassa Palmun (Mikko Kivinen) kuulusteltavana. Taustalla Kokki (Risto Kaskilahti) ja Virta (liika Forss).

kaipaamaan eniten Virran ja Amalia Rygseckin juttutuokiota hiljaisessa talossa. Siinä olisi ennen kaikkea Virta päässyt paremmin esiin. Leena Uotilan Amalia on vahva muutenkin aina kun hän on sateenvarjoineen läsnä näyttämöllä.

Esityksen yllättäjä ja herkullisin hahmo on Eero Saarisen hovimestari ”Batler” Veijonen, joka huonoryhtisellä olemuksellaan, liikkumisellaan ja taitavasti ajoitetuilla repliikeillään välillä varastaa näyttämön itselleen, vaikka läsnä on lähes koko Rygseckin suku ja poliiseja päälle.

Jari Pehkosen Bruno Rygseck on hurja ja jää mieleen pienehköstä roolista huolimatta. Pekka Huotarin Erik Vaara raivosi ja rakasti sanallisesti, mutta roolihahmon ulkoinen habitus vaikutti minun silmissäni enemmän pellettä tai hajamieliseltä professorilta kuin insinööriä, kiitos hiustyylin, rusetin ja pyöreiden silmälasien.

Vuokko Hovatan Irma Vanteen ja Kalle Pylvänäisen kirjailija Laihosen roolit kärsivät pois jätetyistä kohtauksista, jotka olisivat antaneet heille mahdollisuuksia irrotella enemmän. Vappu Nalbantogluun Airi Rykämö on mainio, mutta Antti Peltola Aimo Rykämönä on hivenen ylinäytelty ja muistuttaa eniten elokuvan vastinetaan. Tietenkin jo tekstin böbi-repliikit ja krapulainen olemus ohjaavat tulkin-taan tähän suuntaan. Aino Seppo täydentää näyttelijäkaartia Alli Rygseckin ja kuolee tyylikkäästi.

Tyylikästä epookkia

Kaunis kiitos siitä, että kun Palmu viimein saatiin teatterin lavalle, ei sovitusta ole ruvettu tuomaan nykyi-kaan, vaan esitys on tehty 1930-luvun epookkiin.

Katriina Karjalaisen lavastusratkaisu toimii yllättävän hyvin, vaikkei käytössä ole Kaupunginteatterin pyörivää lattiaa ja on toimittava yhdellä pysyvällä kulisilla. Seinän avaaminen paljastaa Rygseckin talon olohuoneen. Kun seinä vedetään kiinni ja paikalle tuodaan kylpyallas ja irto-ovi, ollaankin talon kylpyhuoneessa. Ja muutamalla irtokalusteella saadaan aikaiseksi vaikutelma poliisiasemasta tai Kämpin kabinetista.

Kun dekkariseuralaiset ennen näytöstä saivat kuulla näytelmän puku-suunnittelijaa Sari Salmelaa, puvustukseen kiinnitti tavallista enemmän huomiota. Lavastuksen himmeät värit antavat tilaa naisnäyttelijöiden aistikkaille ja värikkäille puvuille. Miesten puvustuskun on onnistunutta aiemmin mainittua insinööri Vaaraa lukuun ottamatta.

Näytelmän viimeinen ”repliikki” on hauska kunnianosoitus Joel Rinteelle. Katsoja poistuu esityksestä hymy suupielissä.

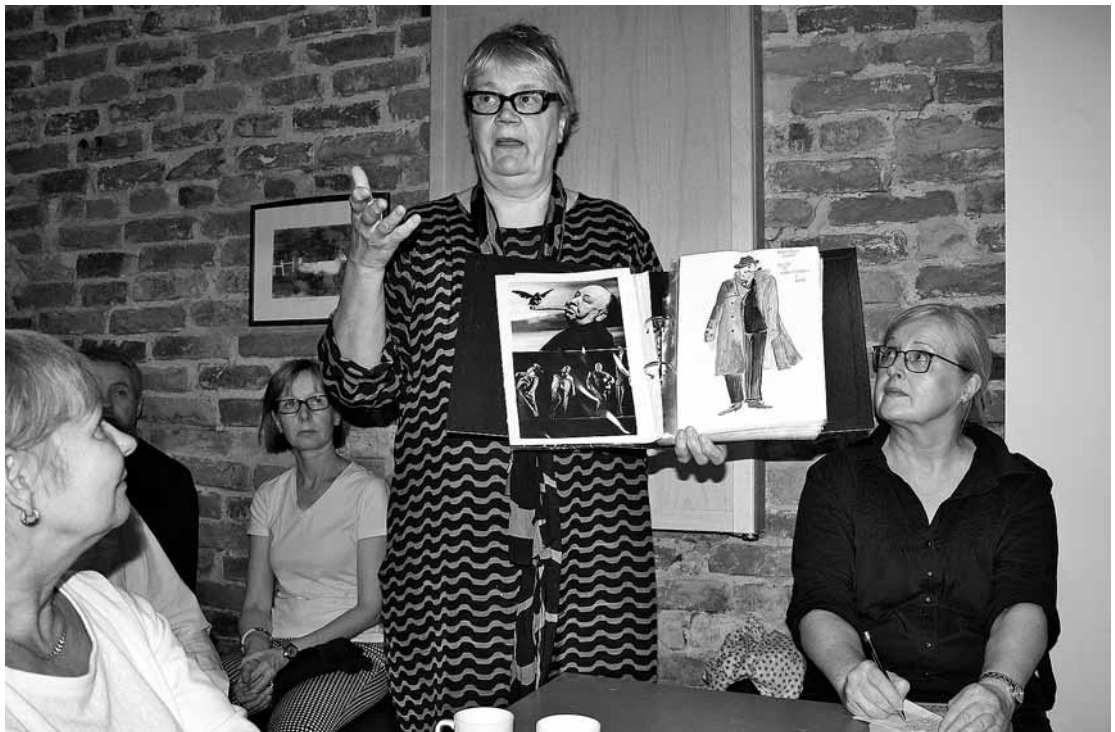
Eikä tässä vielä kaikki. Joel Elstelä on jo dramatisoinut seuraavankin Palmun näyttämölle. *Kaasua, komisario*

☉ Amalia Rygseck (Leena Uotila) on liukastua saippuaan kylpyhuoneessa. Erik Vaara (Pekka Huotari) ja Alli Rygseck (Aino Seppo) pitävät neidin pystyssä.

Palmu nähdään ensi kesänä Tampereen komediateatterissa. Siellä Palmuna hääää Esko Roine. Hämeen Sanomien haastattelussa 28.8. Elstelä kertoo, että tänä syksynä valmistuu näytelmäsovitus myös romaanista *Tähdet kertovat, komisario Palmu*. Arvoitukseksi vielä jää, missä ja milloin sitä esitetään.

Leena Korsumäki

KEIJO KETTUNEN

LEENA KORSUMÄKI

Pukusuunnittelijan Palmu-urakka Kiinniommeltuja henkseleitä, Kokin puku vaihtoon

Dekkariseuran varaamat 40 lippua menivät kaupaksi pikavauhtia, kun niistä touko-kesäkuun vaihteessa ilmoiteltiin. Lisääkin varattiin ja lopulta kuutisenkymmentä dekkariseuralaista ja seuralaista näki *Komisario Palmun erehdyksen* vain pari päivää ensi-illan jälkeen.

Teosesittelyn pitäjä vaihtui ohjaaja **Joel Elstelästä** pukusuunnittelija **Sari Salmelaksi**, mutta palautteen perusteella se ei häirinnyt. Moni kiitti ääneen, että oli todella mielenkiintoista kuulla näytelmän toteutusta pukusuunnittelun näkökulmasta. Salmelan lisäksi paikalla dekkariseuralaisia tervehtimässä oli myös teatterin päädraamaturgi **Merja Turunen**.

Sari Salmela kertoi saaneensa Palmun pukusuunnittelun tehtäväkseen

syksyllä 2015. Alusta lähtien oli tiedossa, että näytelmä sijoitetaan 1930-luvulle, mutta esimerkiksi roolijaon hän sai tietoonsa viime tammikuussa.

1930-luku on pukusuunnittelijalle aistikas ja mielenkiintoinen vuosikymmen. Suunnittelutyö lähti tämänkin näytelmän kohdalla tekstistä, josta Salmela haki luonteenpiirteitä, tunnelmakuvia ja värejä. Pukusuunnittelussa oli otettava huomioon muun muassa se, että Arenan ahtaalla lavalla on yhtä aikaa paljon näyttelijöitä ja he tulevat paljon lähemmäksi yleisöä kuin kaupunginteatterin suurella näyttämöllä.

Kun pukuluonnokset oli hyväksyty huhtikuun alussa, alkoi kankaiden metsästys ulkomailta, koska Suomessa valikoima on vähäistä. Materiaalit ovat tärkeitä, näytelmän puvuissa on käytetty paljon villakangasta. Myös hattu-

jen ja osin kampaustenkin suunnittelu oli osa Salmelan työtä.

Mikko Kiviselle pukusuunnittelija halusi mahdollisimman hyvän tumman liitურaitapuvun, joka tuo auktoriteettia. Risto Kaskilahdelle oli suunniteltu ruudullinen tweed-puku, mutta se meni vaihtoon kaksi viikkoa ennen ensi-iltaa, kun harjoituksia seurannut Salmela totesi, ettei se toimi. Niinpä etsivä Kokille haettiin pukuvarastosta toisenlaista tyyliä. Koska teosesittely pidettiin ennen esitystä, ei Salmela halunnut kertoa meille etukäteen Kokin uutta asua, ja näimme nahkatakkin vasta näyttämöllä.

Yllätyksen Salmelalle aiheutti myös *Bateria* näyttelevä Eero Saarinen, jonka olemus muuttui kesken harjoitusten ja vaikutti myös frakin ryhdikkyteen. Pukua ei kuitenkaan alettu enää muuttaa.

© Pukusuunnittelija Sari Salmela esitteli kansiota, joka tehdään jokaisesta näytelmästä. Siihen kerätään ideakuvia, työpiirustukset ja pukuluonnokset. Vierellä Kaupunginteatterin päädramaturgi Merja Turunen.

Muutenkin miesnäyttelijät aiheuttivat pientä päänvaivaa niin peruuksien kuin vaatetuksenkin osalta. Miesten housut olivat 1930-luvulla leveälahkeisia ja korkeavyötäröisiä. Viimemainituissa oli totuttelemissa ja herrat tahtoivat vetää housuja alaspäin. Tämän estämiseksi housuissa käytettävät henkselit on ommeltu kiinni niin, ettei niitä pysty säätämään.

Näytelmässä käytetään paljon perukkeja. Miehillä sen vuoksi, että 1930-luvulla miehillä oli hiukset

set eikä modernia paljaaksi ajettua päätä, naisten hiukset puolestaan kärsisivät jatkuvasta kampaamisesta, kun esityksiä on paljon.

Pukusuunnittelija tekee yhteistyötä niin lavastajan kuin valosuunnittelijankin kanssa. Palmunäytelmässä lavastus on antanut pukusuunnittelijalle mahdollisuuden käyttää henkilöiden luonteita esiin tuovia runsaita värejä. Frakkeja lukuun ottamatta kaikki puvut on tehty tätä näytelmää varten. Salmela kehui puvuston työntekijöiden huiketta ammattitaitoa kaavoituksessa ja leikkaamisessa.

Pukusuunnittelijan työn on oltava valmiina kaksi viikkoa ennen ensi-iltaa. Salmelallakin ovat jo kädet ja ajatukset kiinni kolmessa muussa työssä. Esityksissä ja niiden välillä pukuhuollosta huolehtivat muut.

Vertigo saapui Lahteen

Sama teos, jonka aiheesta Alfred Hitchcock ohjasi mestarillisen elokuvansa *Vertigo – punainen kyynel* (1958), sai kantaesityksensä näytelmänä Lahden kaupunginteatterissa syyskuun alussa. *Vertigon* näyttämösovituksesta on vastannut ohjaaja **Tommi Kainulainen**.

Näytelmä pohjautuu **Pierre Boileau** ja **Thomas Narcejac**in kirjaan *D'entre les morts* (1954). Teoksen tapahtumat sijoittuvat toisen maailmansodan aikaiseen Ranskaan. Entinen, kirjavan uran tehnyt etsivä Flavières on palkattu varjostamaan vanhan tuttavansa oudosti käyttäytyvää vaimoa. Ennen pitkää varjostaja huomaa rakastavansa varjostettavaa. Miestä piinaavat arvoitukset, mikä on totta, mikä on silkkaa savuverhoa? Kuka on kaunis, vain puoliiksi tässä maailmassa elävä Madeleine? Ja voivatko menneisyyden haamut palata?

Ruumiin kulttuuri arvioi näytelmän ensi numerossa.

Pierre Boileau – Thomas Narcejac

VERTIGO

Huimaava mysteeri pakkomielteestä, petoksesta ja kuvankauniista naisesta

Ohjaus Tommi Kainulainen

LIPUT 29 € / 26 € / 20 €
www.lippu.fi alk. 18 €

KEVÄÄN ESITYSTEN MYYNTI
ALKAA 19.10

Lippumyymälä 0600 30 5757 (1,53 €/min+pvm)
Ryhmämyynti (03) 752 6000
Väliaikatarjoilut (03) 782 6474
www.lahdenkaupunginteatteri.fi